

Twitterende straatvogel

TEKST PETRA HUNSCHÉ · FOTOGRAFIE MAYANNE KÖNST

'ER ZIT IN MIJ EEN HARDE PIT VAN ONVERWOESTBAAR LEED'

Als lid van Kantlijn, de schrijfclub voor dak- en thuislozen, leverde Frans Heuvelmans al menige bijdrage aan onze rubriek Graffiti. Tegenwoordig laat hij ook van zich horen door het verzenden van talloze tweets. Z! zocht hem op in zijn nieuwe huis.

Mr. P. Scholtes @Advocaat_PS24 april #Teeven roept #PvdA op niet terug te komen op afspraak in regeerakkoord over #strafbaarstelling illegaliteit. via #VK geretweet door FransHeuvelmans

'Ik heb het zelf tien jaar meegemaakt. Je hoeft maar even een sigaret te roken op een verkeerde plek, moeten pissen in een woonwijk, of ergens staan te wachten en je wordt meteen beboet, bestraft, opgesloten zonder medicijnen, en dan

heb ik nog de luxe dat er een psychiater naar m'n cel wordt gehaald die zegt: die man moet geholpen worden. Maar je zult er maar zitten zonder papieren, zonder geld, zonder familie en je weet de weg helemaal niet...

Ik heb zelf heel wat boetes gekregen omdat ik nooit een identiteitskaart wilde hebben, ik heb er zelfs twaalf dagen voor in de gevangenis gezeten. Ik zou het verschrikkelijk vinden als illegaliteit strafbaar gesteld wordt. Mijn broer is gespecialiseerd in vreemdelingenrecht, die komt heel veel in Ter Apel en andere detentiecentra voor asielzoekers,

er gebeuren in Nederland onmenselijke dingen!’

Terugkeren

Hoe herken je een schrijvershuis? Er heerst een zekere orde, zelfs te midden van chaos. De chaos van losse stukken vloerbedekking die, hier en daar flink versleten, opkrullen van de plankenvloer. Een overvolle vensterbank, waarin een paar opvallende covers schijnbaar achteloos tegen het raam leunen. Pennen. De halfvolle asbak op het glanzende formica tafelblad waaraan geschreven wordt. Een zorgvuldig inge-

richte boekenkast, de meeste planken in dit geval nog leeg. ‘Koffie?’ vraagt mijn gastheer bedrijvig.

‘Let maar niet op de rommel, ik heb mijn waardevolle spullen nog steeds niet hier, ze staan bij mijn broer. Eerst kijken of het hier wel lukt. Maar zo langzamerhand voelt ’t goed en ik heb het financieel nu helemaal afgedekt. Ik ga de vloer schuren, een mooie pers erop...’ Hij wandelde net nog een rondje Westerpark. De smalle straat in de Jordaan waar Frans Heuvelmans sinds kort weer een etage bewoont, kent hij als zijn broekzak. ‘Voordat ik dakloos werd, woonde ik jarenlang in hetzelfde blok, twee huisnummers verderop’, zegt hij, grote ogen opzettend over de gunstige toevalligheid, een onweerstaanbaar stralende blik.

‘Het thema van dit gesprek is voor mij “terugkeren”, betoogt hij. ‘In materiële zin, maar ook de psychologische kant ervan: terugkeren naar de mentaliteit van de normaliteit. Een hele grote steun daarbij, dat móét gezegd worden, was het Rehabteam van Mentrum, echt geweldig, die hebben mij uit de rotzooi gehaald, wat er ook gebeurde, ze hebben mij áltijd geholpen, evenals mijn huisarts, een fantastisch mens.’ Hij barst ineens in tranen uit, herneemt zich snel en zegt dan: ‘Sorry hoor, maar ik ben nog erg emotioneel, er zijn zulke afschuwelijke dingen gebeurd...’

Een bijzonder stel

Tien jaar geleden, in 2003, trok Frans Heuvelmans, iets verderop in dezelfde straat, zijn huisdeur achter zich dicht, nadat zijn geliefde was overleden. ‘Ik kende haar al twaalf jaar, van een opname in het Sint Lucas Ziekenhuis, waar we toen allebei zaten wegens manische depressiviteit. Als twee bipolairen een relatie hebben, gaat het heel heftig op en neer.’ Een bijzonder stel. ‘Herman Brood heeft haar nog geportretteerd toen we hem toevallig tegenkwamen op de Albert Cuyp. Na haar zelfmoord kon ik niet meer in die woning blijven, ik ben bij de Hemweg-centrale gaan kamperen, midden tussen de tramrails.’

Zijn fijne gezicht lijkt getekend door hartstocht, en zelfs als hij lacht, dobbert in zijn ogen iets droevigs, noteerde *Het Parool* vorige zomer over Frans Heuvelmans. Het citaat vervolgt: ‘De liefde voor schrijven en literatuur was er altijd al. Hij correspondeerde als jonge

jongen met Jan Wolkers en verslond de boeken van Pessoa, Kafka en Kundera. Die prachtige zinnen droeg hij bij zich tijdens de koude nachten die hij noodgedwongen doorbracht in een tentje op straat.’ Terugkijkend op die periode zegt de ex-dakloze schrijver: ‘Ik heb heel erg veel gehad aan het straatpastoraat. Eerst met Mariska Putters, later Luc Tanja, van daaruit ben ik ook gelieerd aan Kantlijn en dat is mijn echte levenslijn van de laatste tien jaar.’

Frans Heuvelmans (1960) praat met een zuidelijk accent, melodieuze en met de nodige ritmiek. Hij groeide op als oudste zoon in een advocatenmilieu, maar wil het liever niet weten, schaamde zich er vroeger voor: een deel van zijn jeugd bracht hij, omringd door boeken en cultuur, door in een kasteel met een slotgracht in Zuid-Limburg.

Het Hoofdkantoor

Uit al zijn werk spreekt een scherpe geest en onmiskenbare humor, waardoor hij als Kantlijnschrijver opvalt. De credits geeft hij gul aan anderen, in de eerste plaats aan zijn begeleidsters bij Kantlijn: ‘Ik vind het prachtig wat Christine Otten vorig jaar geregeld had bij het VPRO Boeken Festival. Daar waren we met de Kantlijners naartoe gegaan, vier man had ze geselecteerd. Ik dacht eerst nog: dat wordt niks, maar het was geweldig, héle goeie recensies, een heleboel opnames en ik heb daar flink wat aan overgehouden: een opname voor Radio 1 en een heel leuk contact met Radio Steunkous, van de Buurtzorg in Amsterdam.’

‘Het is jammer dat ik altijd zo’n schroom heb gehad om werk op te sturen. Christine zegt: “Frans, je hebt zoveel materiaal, het zou een heel mooi portret kunnen worden van hoe het eraan toegaat in de psychiatrie.” Er zit in mij een harde pit van onverwoestbaar leed eigenlijk...’ zegt hij dan, nadenkend. ‘Ze zeggen dat het een chemische kwestie is...’ Hij trekt een zuinig gezicht en barst in lachen uit, een onnavolgbaar vrolijke lach, met een spottende nagalm. ‘Het zit in mijn kop. Ik noem het altijd mijn Hoofdkantoor, ik ben nu een cyclus aan het schrijven over het Hoofdkantoor en dat vindt Christine een geweldige vinding. Ik wil een boek maken met korte schetsen, gelardeerd met gedichten.’

Hij wijst op een citaat uit zijn poëzie in *Het Parool*: ‘Onbekleed en onbevlekt

/ ligt de 7e, de 27e, de 19e te schreeuwen / ik wil dat ik niet wist hoe je binnenkwam / en hoe mooi morgen kan zijn / steeds weer en weer'

Negenhonderd volgers

De Kantlijnschrijver verheugt zich op zijn oude Triumph, een typemachine die bij zijn broer op hem staat te wachten. Een computer in huis ziet hij niet zitten, te veel afleiding. 'Ik heb genoeg aan mijn smartphone, daar doe ik alles op', zegt hij, wijzend naar zijn twitteraccount, waarmee hij een groeiend aantal volgers trekt, nu al negenhonderd. Het

twitterproject @Straatvogels van de Protestantse Diaconie betekent veel voor mensen aan de onderkant, zegt Frans Heuvelmans. 'Het is een hele grote steun om te laten zien hoe je leven eruitziet en je kunt ook goed reageren op de buitenwereld en daarmee invloed uitoefenen.'

Hij volgt ruim vijftienhonderd twitteraars en verstuurd sinds het begin in de zomer van 2012 meer dan vijfduizend tweets, werkend met beeld en met nieuws. 'Ik ben een echte straatjournalist geworden', constateert hij tevreden. 'Veel mensen denken dat daklozen een

'Dakloos zijn is vierentwintig uur per dag keihard werken, op je qui-vive zijn, goed op je voeten letten en je hoofd gebruiken'

makkelijk leventje leiden, maar niets is minder waar. Dakloos zijn is vierentwintig uur per dag keihard werken, op je qui-vive zijn, goed op je voeten letten en je hoofd gebruiken, want anders word je vermalen, en dat geldt vooral voor de psychiatrische patiënten. Die durven zelf niet naar buiten te treden, de schaamte is groot.'

'Onder daklozen bestaat een soort schijnkameradschap. Negenennegentig procent heeft geleerd in de eerste plaats aan zichzelf te denken, maar er is een kleine groep die dat niet kan, en die mensen worden vermalen, bestolen, voor de gek gehouden, die worden gewoon helemaal leeggetrokken. Er gaan er veel voortijdig dood in de daklozenwereld, moet je maar eens op Sint Barbara kijken wie er dit jaar al is begraven, en dat zijn dan alleen nog degenen die ik ken...'

Overal meisjes

Wat ben ik blij met dit account. Kan niet meer zonder. Heus! Moet ook naar andere groepen. Uitstekend als je aan bed gekluisterd bent, twittert Frans Heuvelmans op 25 april. Hij ligt dan al twee weken met zware longontsteking thuis, onder de bijzondere quilt die zijn moeder onlangs voor hem maakte met allemaal stropdassen. 'Ze heeft er een jaar aan gewerkt.' De familie speelt nog steeds een grote rol in zijn leven. Vlak voordat hij ziek werd, kreeg hij twee nichtjes te logeren, die wat vriendinnetjes meebrachten. 'Lekker bij oom Frans in Amsterdam, overal lagen hier meisjes te slapen, ze kwamen met z'n tien, gelukkig konden er ook nog een paar bij de buurman, een heel aardige man die mij met van alles helpt.'

Ons geplande uitstapje naar zijn favoriete schilder Willem de Kooning in het Stedelijk zit er niet meer in. Maar de schrijver pakt een kunstboek en haalt er een ansichtkaart uit met een reproductie van De Koonings *Rozevingerige dageraad*. 'Bij dit schilderij kwam ik laatst een oude geliefde tegen, ik ben zó blij dat het Stedelijk weer open is en nu ook het Van Gogh, daar werkt een nicht van mij. Als ik beter ben, zul je mij daar vaak vinden.'